

जलसंपदा विभागाअधिनस्त क्षेत्रीय कार्यालयांतर्गत
कार्यवाही करण्यात येणाऱ्या विविध सेवा विषयक
बाबींसंदर्भात सर्वसमावेशक सूचना देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक : संकीर्ण- १८२२/प्र.क्र.१२१/आ (अतांत्रिक)

१५ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मंत्रालय,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २७ एप्रिल, २०२२

- वाचा :-** १) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१
२) महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपिल) नियम १९७९
३) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वेतन) नियम, १९८१
४) महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम, १९८१
५) महाराष्ट्र नागरी सेवा (पदग्रहण अवधी,स्वीयेतर सेवा,आणि निलंबन-बडतर्फी सेवेतून
काढून टाकणे यांच्या काळातील प्रदाने) नियम, १९८१
६) महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्ती वेतन) नियम, १९८१
७) महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतनाचे अंशराशीकरण) नियम, १९८१
८) सामान्य प्रशासन विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले सेवाविषयक शासन निर्णय
९) वित्त विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले रजा/सेवानिवृत्ती वेतनसंबंधीत शासन निर्णय

प्रस्तावना :

शासकीय अधिकारी/कर्मचारी यांच्या विविध सेवाविषयक बाबींच्या अनुषंगाने उपरोक्त वाचा मधील नियम आणि सामान्य प्रशासन विभाग आणि वित्त विभागाकडून वेळोवेळी निर्गमित करण्यात आलेल्या शासन निर्णय व परिपत्रकांद्वारे नियम आणि कार्यपद्धती निश्चित करण्यात आली आहे. तथापि, विविध सेवाविषयक प्रकरणांवर कार्यवाही करतांना उदा. सुमारे १५ ते २० वर्षे इतक्या प्रदीर्घ अनुपस्थितीच्या रजेबाबतची प्रकरणे, प्रदीर्घ कालावधीनंतरही संबंधितांच्या रजा विषयक अनुपस्थितीच्या प्रकरणावर निर्णय न घेणे अशा कर्मचारी / अधिकारी यांच्या विरुद्ध महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम १९७९ नुसार कार्यवाही न करणे, सेवानिवृत्तीनंतर रजा मंजूरीची प्रकरणे सादर करणे, सेवाविषयक बाबींबाबत अक्षम्य दुर्लक्ष, विलंब, दिरंगाई करणाऱ्या बेजबाबदार अधिकारी/कर्मचारी यांचेवर कार्यवाही न करणे, सेवानिवृत्तीवेतन, रजा रोखीकरण व इतर तदनुषंगिक बाबींवर दिर्घकाळ कार्यवाही प्रलंबित ठेवणे, बदली व पदोन्नतीनंतर / सेवानिवृत्तीनंतरही ही स्थायित्व किंवा मानीव दिनांक न देणे, रजा व निलंबन कालावधीबाबत न्यायालयीन प्रकरणी योग्य पाठपुरावा न करता दीर्घकाळ प्रकरणे प्रलंबित ठेवून उचित पडताळणी न करता वेळीच शिस्तभंगविषयक कार्यवाही न करणे ,अपूर्ण व मोघम माहितीआधारे प्रकरणे शासनास सादर करणे इत्यादी अनेक बाबी शासनाच्या निदर्शनास आल्यामुळे याबाबत सामान्य प्रशासन विभाग, वित्त विभाग व मा.लोकायुक्त यांनी याबाबत प्रकरणी आक्षेप उपस्थित केले आहेत. त्याअनुषंगाने उपरोक्त नियम आणि शासन निर्णय यांच्या अनुषंगाने क्षेत्रीय कार्यालयांकडून शासकीय अधिकारी/कर्मचारी यांच्या विविध सेवा विषयक बाबींसंदर्भात निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सुचनांचे / निर्णयांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात येत नसल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आल्याने,जलसंपदा विभागाच्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालयांना सर्वसमावेशक सूचना देण्याबाबतची कार्यवाही शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक :

महाराष्ट्र नागरी सेवा नियमांनुसार सेवाविषयक व इतर तदनुषंगिक बाबींसंदर्भात विहित वेळेत कार्यवाही न केल्याने याचा कार्यालयीन कामकाजावर व शिस्तीवर विपरित परिणाम होतो. तसेच अशा

बेजबाबदार अधिकारी/कर्मचाऱ्यांमुळे चुकीचा संदेश जातो. यास्तव याबाबत खालील सूचना देण्यात येत आहेत.

- १) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम १९८१ मध्ये सेवापुस्तकातील नोंदीची तपासणी सुची व सेवापुस्तक व सेवापट अद्ययावत ठेवण्याबाबत करावयाची कार्यवाही नमुद केली आहे. त्यानुसार प्रथम नियुक्ती आदेश, जन्मतारीख, सेवाखंड, वैद्यकीय प्रमाणपत्र, स्थायित्व प्रमाणपत्र, विभागीय परीक्षा विहित मुदतीत उत्तीर्ण झाल्याची नोंद, शासकीय कर्मचाऱ्यांची जेष्ठता निश्चित करणे तसेच मानीव दिनांक देताना सामान्य प्रशासन विभागाच्या दि. २१/६/२०२० रोजीच्या अधिसूचनेतील नियमावली, सन २०२१ मधील तरतुदी विचारात घेणे. (सामान्य प्रशासन विभाग शासन परिपत्रक दि. १३/७/२०२१) निलंबन, पदोन्नती / पदाव्रती, वेतन, मातृभाषा उत्तीर्ण/सुट याबाबतची नोंद (सामान्य प्रशासन विभागाचा दिनांक ३०/१२/१९८७ चा शासन निर्णय),संगणक व टंकलेखन परीक्षा उत्तीर्ण,(दि.६/५/१९९१ अन्वये सेवापुस्तकात नोंद घेणे.) गट विमा, वेतननिश्चिती,(शासन निर्णय दि. २६/११/१९९०) प्रशिक्षण, शैक्षणिक पात्रता, निवृत्तीवेतन/रजा वेतन, अंशदानाच्या रक्कमेच्या नोंदी, कर्मचाऱ्याची वेतन अभिवृद्धी (शासन परिपत्रक दि. १०/१/१९९१), पुर्ननियुक्ती नंतर महाराष्ट्र नागरी सेवा (वेतन) १९८१ अधिनियम १५७ व १६२ नुसार वेतननिश्चिती करणे, दक्षतारोध केल्याची नोंद सेवापुस्तकात घ्यावी, महाराष्ट्र नागरी सेवा (वेतन) नियम १९८१ च्या नियम ३९ अन्वये पदोन्नतीच्या पदावरील खंडीत सेवा जमेस धरुन विहित दिनांकास वेतनवाढी नियमित करणे, कालबद्ध/आश्वासित प्रगती योजनेचा लाभ विहित कालावधीनंतर मंजूर करणे, रजेचे रोखीकरण, विभागीय चौकशीअंती शिक्षेची अंमलबजावणी विहित दिनांकास करणे, इ. सुमारे ५० प्रकारच्या बाबींच्या नोंदीची पडताळणी करण्याची खात्री प्रत्येक वर्षी मे महिन्यात करणे बंधनकारक असुन सेवापुस्तक,सेवापट यांची तपासणी करणे हे कार्यालय प्रमुखाचे कर्तव्य असल्याचे तसेच सेवापुस्तके अद्ययावत आहेत, त्यातील नोंदी योग्यरित्या तसेच साक्षांकित आहेत याबाबतची तपासणी नियंत्रण अधिकाऱ्याने वेळोवेळी व अधिनस्त कार्यालयाच्या निरीक्षणसमयी करणे आवश्यक असल्याचे नमुद केले आहे, त्यांचे काटेकोरपणे पालन करावे. तसेच उपरोक्त वाचा मध्ये नमुद केलेले महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम व सामान्य प्रशासन विभाग/वित्त विभाग यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयाप्रमाणे वरील सेवाविषयक बाबींच्या अनुषंगाने योग्य तो निर्णय घेण्यात यावा. याबाबत स्वयंस्पष्ट तरतुदी विचारात घेऊन प्रकरणे निकाली काढावीत. अपूर्ण माहिती संदिग्ध व मोघम माहितीच्या आधारे प्रस्ताव शासनास सादर करू नयेत .
- २) प्रदीर्घ कालावधीसाठी अनधिकृत अनुपस्थिती, दिर्घकालीन रजेच्या प्रकरणी महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा नियम) १९८१ नुसार नियम १६ च्या अनुषंगाने सदर अनधिकृत गैरहजेरीचा कालावधी नियमित करण्याबाबत कोणती अपवादात्मक परिस्थिती आहे, याबाबत समर्थनिय खुलासा न करणे, सेवानिवृत्तीनंतर मानीव दिनांक न देणे, प्रदीर्घ सेवेनंतर स्थायित्व प्रमाणपत्र न देणे, सेवाखंडप्रकरणी कार्यवाही विलंबाने करणे, न्यायालयीन प्रकरणी दिलेल्या निर्णयाचा अभ्यास करुन निलंबन कार्यवाही दिर्घकाळ प्रलंबित ठेवणे इत्यादी सेवाविषयक बाबींबाबत पडताळणी न करता मोघम प्रस्ताव मान्यतेस्तव सादर करणे, टंकलेखन, संगणक इत्यादी आवश्यक प्रमाणपत्रे विहित वेळेत सादर न केल्यास करावयाची कार्यवाही तात्काळ न करणे, सामान्य प्रशासन विभाग व वित्त विभागाने याबाबत वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयांचा संदिग्ध अर्थ लावून मार्गदर्शन मागवुन कालापव्यय करणे, अशी प्रकरणे पुरेशा गांभीर्याने न हाताळणे, प्रकरणे हलगर्जीपणे हाताळणाऱ्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यावर जबाबदारी निश्चित करणे.

वरील प्रकरणी विलंबास/अनियमिततेस जबाबदार असणाऱ्या अधिकारी/ कर्मचाऱ्यांविरुद्ध प्राथम्याने कार्यवाही करुन /जबाबदारी निश्चित करुन त्याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करावा. अशा संबंधीत कर्मचारी/अधिकारी यांच्या विरुद्ध वेळीच शिस्तभंगाची कार्यवाही करणे , आवश्यकतेनुसार सेवा समाप्तीची कार्यवाही करणे, महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपिल) नियम १९७९ नुसार कर्मचारी /अधिकारी यांच्यावर नियंत्रण ठेवणे आवश्यक आहे.

३) अनुकंपा नियुक्तीच्या अनुषंगाने सर्वसमावेशक सूचना सामान्य प्रशासन विभागाच्या वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णय व परिपत्रकान्वये देण्यात आल्या आहेत, त्यांचे काटेकोरपणे पालन करावे.

४) सानुग्रह अनुदानाबाबतच्या कार्यवाही करावयाच्या प्रस्तावाबाबत (वित्त विभागाचा शासन निर्णय दि. २९/९/२०१८) संबंधित कर्मचारी/ अधिकारी यांच्या कुटुंबियांना सामान्य प्रशासन विभाग/ वित्त विभागाच्या शासन निर्णयाची माहिती देवून तसेच याबाबतचे प्रस्ताव दिर्घकाळ प्रलंबित असल्यास प्राथम्याने कार्यवाही करुन अशी प्रकरणे प्रलंबित राहणार नाहीत याची दक्षता घ्यावी. दि. ०१/११/२००५ रोजी व त्यानंतर राज्य शासनाच्या सेवेत नियुक्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांचे परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना, राष्ट्रीय निवृत्ती योजनेकरीता खाते उघडण्याची जबाबदारी संबंधित कार्यालयाची आहे. अशाप्रकारे कार्यवाही केलेली नसल्यास अशा प्रकरणांना वित्त विभागाची सहमती घेण्यास्तव प्रस्ताव शासनास सादर करावेत. अनावश्यक विलंबास जबाबदार असणाऱ्या संबंधीत अधिकारी/कर्मचारी यांच्यावर जबाबदारी निश्चित करावी. सानुग्रह अनुदानाबाबतच्या कार्यवाही करावयाच्या प्रस्तावाबाबत कार्यवाही शासनस्तरावरून पूर्ण झाल्यानंतर सदर कर्मचाऱ्याची मूळ कागदपत्रे कार्यालयाच्या खास दूतामार्फत प्राप्त करुन घ्यावीत, असे निर्देश देण्यात येतात, तथापि सदर मूळ कागदपत्रे शासनस्तरावर राहिल्याने सदर प्रकरण दप्तरी दाखल करता येत नाही. यास्तव क्षेत्रीय कार्यालय स्तरावर याबाबतची पुढील कार्यवाही करताना शासनाकडून संबंधित कर्मचाऱ्याच्या वारसास मूळ कागदपत्रे एक महिन्यात सुपूर्त करण्याची कार्यवाही क्षेत्रीय कार्यालयाने करणे आवश्यक आहे.

५) विविध न्यायालयीन व तदनुषंगिक महत्त्वाच्या प्रकरणी ,मुख्य सचिव /अपर मुख्य सचिव (सामान्य प्रशासन विभाग) यांच्याकडून तसेच इतर विभागाकडून आवश्यक माहिती मागविली जाते. परंतु गट - क व गट - ड संवर्गातील माहिती हि विविध क्षेत्रीय कार्यालयांकडून एकत्रित करुन संबंधित परिमंडळाकडून शासनास सादर केली जात असल्याने, याबाबत संबंधित कार्यालयातील अधीक्षक /कनिष्ठ /वरिष्ठ लिपिक यांना वारंवार भ्रमणध्वनी, ई -मेलद्वारे पाठपुरावा करुनही माहिती शासनास विहित वेळेत उपलब्ध करुन दिली जात नाही. सदर माहिती विहित वेळेत शासनास उपलब्ध करुन देण्याकरीता जबाबदार अधिकारी/कर्मचारी यांची नेमणूक करुन तसा अहवाल शासनास सादर करण्यात यावा.

तसेच उपरोक्त वाचा मध्ये नमुद केलेले महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम व सामान्य प्रशासन विभाग/ वित्त विभाग यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयांप्रमाणे वरील सेवाविषयक बाबींच्या अनुषंगाने योग्य तो निर्णय घेण्यात यावा. याबाबत स्वयंस्पष्ट तरतुदी विचारात घेऊन प्रकरणे निकाली काढावीत.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२२०४२७१६०९३१५८२७ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या नांवाने आदेशानुसार,

(वि. स. आढाव)

अवर सचिव, (महाराष्ट्र शासन)

- प्रत :-
- १) प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
  - २) सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
  - ३) सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग
  - ४) सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग
  - ५) निवडनस्ती आ (अतांत्रिक).